ОФІЦІЙНА ПОЗИЦІЯ

2016

Позиція Всесвітнього фонду природи WWF щодо розвитку гідроенергетики в Україні

WWF вважає розвиток відновлюваних джерел енергії критично важливим для дотримання Україною міжнародних вимог. У той же час, розвиток відновлюваної енергетики має бути стратегічно продуманим та не створювати додаткового навантаження на навколишнє середовище.

Проте, гідроенрегетика, яка вважається відновлюваним джерелом енергії, має значний негативний вплив на водні екосистеми та екопослуги як на локальному, так і на басейновому рівні. Навіть екологічні пом'якшуючі та компенсаційні заходи, які обов'язково мають бути впроваджені в рамках гідроенергетичних проектів, але досить часто ігноруються власниками проектів, на жаль, не можуть повністю забезпечити збереження біорізноманіття.

На сьогодні в Україні немає чіткої та збалансованої політики щодо розвитку гідроенергетики, як великої, так і малої. Існує ряд законодавчих документів, що передбачають розвиток гідроенергетики в країні, але ці документи не узгоджені між собою, деякі з них потребують глибоких попередніх екологічних та гідрологічних досліджень.

WWF наполягає, що розвиток такої небезпечної для довкілля галузі, як гідроенергетика, може відбуватися в Україні лише за умови вироблення прозорої збалансованої державної політики, що буде узгодженою з екологічним та міжнародним законодавством, та має враховувати наступне:

1. Перед розробкою планів щодо збільшення гідроенергетичних потужностей в Україні:
   - мають бути уважно розглянуті довгострокові цілі та пріоритети розвитку енергетики в країні;
   - всі можливі альтернативи мають бути детально проаналізовані. Особлива увага має бути приділена напрямку енергозбереження та підвищення енергоефективності;
   - тільки у випадку, якщо дійсно збільшення енергетичного потенціалу є необхідним, але екологічно дружньої альтернативи не існує, побудова нових ГЕС є можливою.

2. З кожним роком в Україні зменшується кількість природних незарегульованих річок, тому вони повинні бути максимально збережені та захищені від руйнування та забудови. Мають бути виділені та затверджені на законодавчому рівні особливо цінні річки та річкові ділянки, де будівництво ГЕС буде повністю забороненим (так звані «no-go areas»).

Незарегульовані річки – це прісноводні еквіваленти диких територій. Природні коливання стоку формують різноманітні річкові середовища існування, як в самій річці, так і біля неї. У багатьох місцях сполучені між собою незарегульовані річки відіграють ключову роль, змиваючи осад нижче за течією, приносячи біогенні речовини у заплавні ґрунти, підтримуючи заплави та дельти, які захищають від надзвичайних погодних явищ, а також надаючи рекреаційні можливості чи духовну реалізацію. Майже всюди, де залишились незарегульовані річки, вони є домівкою для вразливого прісноводного біорізноманіття. Греблі та інша інфраструктура загрожують цим незарегульованим річкам, оскільки вони створюють бар'єри, що спричинюють фрагментацію та зміну характеру течії. Також греблі впливають на риб, які мігрують на довгі відстані, стаючи на заваді їхнім міграційним шляхам, ускладнюючи або унеможливлюючи завершення їхніх життєвих циклів.

WWF Звіт "Жива Планета" 2016

3. Всі стратегічні документи щодо розвитку гідроенергетики мають бути переглянуті, розроблені та затверджені прозоро і у відповідності до чинного законодавства, підпадати під стратегічну екологічну оцінку, бути погодженими з усіма зацікавленими сторонами та громадськістю.

4. Окремі гідроенергетичні проекти мають обов'язково проходити оцінку впливу на навколишнє середовище та можуть бути реалізовані лише за наявності її позитивного висновку.

5. Екологічні пом'якшуючі та компенсаційні заходи (такі як відновлення місць існування, створення рибоходів тощо) обов'язково мають бути розроблені та впровадженні в рамках реалізації гідроенергетичних проектів.

Затверджена «Програма розвитку гідроенергетики на період до 2026 року» не була прозоро обговорена з громадськістю, також передбачає ряд проектів, з реалізацією більшості з них **не погоджується** Міністерство екології та природних ресурсів України, серед яких:

- добудова Дністровської ГАЕС та побудова Канівської ГАЕС - відсутня оцінка впливу на навколишнє середовище;

- добудова Ташлицької ГАЕС - буде мати негативний вплив на національний природний парк «Бузький Гард»;

- будівництво каскаду Верхньо-дністровських ГЕС - буде знищено всі прируслові та руслові природні комплекси НПП «Дністровський каньйон», частину НПП «Хотиньский» та НПП «Галицький».

6. Дуже критично треба ставитися до розвитку малої гідроенергетики. На сьогодні не існує чіткої стратегії та плану розвитку малої гідроенергетики в Україні. План розвитку малої гідроенергетики має бути детально та прозоро розроблений, враховувати екологічні наслідки, підпадати під стратегічну екологічну оцінку, та бути узгодженим зі всіма зацікавленими сторонами.

Масштабне неконтрольоване будівництво об'єктів малої гідроенергетики несе з собою значні ризики, особливо без врахування їх сукупного (кумулятивного) впливу на довкілля і на розвиток туризму, та може призвести до екологічної катастрофи та соціальної напруги в регіонах.

7. Кожен окремий проект малої гідроенергетики має бути реалізований у відповідності до екологічного та містобудівного законодавства. Доступ бізнесу до будівництва та експлуатації малих ГЕС повинен надаватися на конкурсних засадах за обов'язкової участі громадськості. Будь-який тиск на місцеві громади є неможливим!

8. Доцільність «зеленого тарифу» для об'єктів малої гідроенергетики має бути переглянуто, так як об'єкти малої гідроенергетики завдають істотної шкоди навколишньому середовищу, тому їх важко назвати «зеленими».

Аналіз більшості проектів будівництва малих ГЕС, запропонованих, зокрема, в Українських Карпатах, свідчить про те, що екологічна шкода від їх будівництва і експлуатації буде значною і неприйнятною як з економічної, так і з екологічної точки зору. Проекти будівництва малих ГЕС є привабливими для власників та інвесторів тільки за рахунок отримання «зеленого тарифу».

WWF Гідроенергетика у Карпатах: міфи і реальність.

За додатковою інформацією звертайтеся:

Світлана Матус,
координатор з питань екологічної політики
Всесвітнього фонду природи WWF в Україні
e-mail: smatus@wwfdcp.org